

אוניברסיטת תל-אביב

פרופסור אסא כשר

פרופסור אמריטוס מהקתדרה לאתיקה מקצועית ולפילוסופיה של הפרקטיקה
ע"ש לאורה שוורץ-קיפ

פרופסור אמריטוס לפילוסופיה

kasher@post.tau.ac.il * asa.kasher@gmail.com

03-6350658 * 0546-417553

י"א באייר תשע"ה

30.04.2015

לכבוד

עו"ד יהודה וינשטיין

היועץ המשפטי לממשלה

עו"ד וינשטיין הנכבד:

אני פונה אליך במכתב זה מתוך עניין רב, עמוק ומתמשך באתיקה של הפרקליטים, גם בגיבוש הערכים והנורמות וגם בהטמעה, ביישום ובביקורת. יחד עם השופט בדימוס יצחק זמיר, הייתי מעורב בתהליך של גיבוש הקוד האתי של הפרקליטים, ובאופן טבעי, מאז שהקוד האתי אושר, אני מתעניין בתהליכי הטיפוח של האתיקה בפרקליטות.

אני כותב לך עכשיו מתוך דאגה לתהליכי הטיפוח הראויים, גם על טענותיו של ארגון פרקליטי המדינה בדבר אחדים מהיבטי הפעילות של נציבות הביקורת על מערך התביעה ומייצגי המדינה בערכאות (נבת"ם), ובפרט מנגנון הביקורת הפרטנית, וגם על רקע המתקפה המסתמנת על נדבכים מרכזיים במערכת הממלכתית של שמירה על ערך שלטון החוק.

לפני שמצאתי לנכון להרשות לעצמי לפנות אליך, היו לפניי המסמכים הבאים, בין השאר:

דוח הצוות לבחינת אפשרות היישום של הקמת נציבות תלונות על הפרקליטות
(אפריל 2012)

מכתב לח"כ רוני בראון, יו"ר הוועדה לענייני ביקורת המדינה בכנסת (22)
באפריל 2012)

מסמך עקרונות להקמת נציבות ביקורת על מערך התביעה וייצוג המדינה
בערכאות, בחתימתך ובחתימת שרת המשפטים (16 בספטמבר 2013)

דוח פעילות ראשון של נב"ם (ינואר 2015)

דוח נושאי 1/15 של נב"ם (מרץ 2015)

מכתב שכתבה אליך עו"ד לימור פלד, יו"ר ארגון פרקליטי המדינה, בעניין
"השמעת איומים כנגד פרקליטים בעקבות הקמת גוף הביקורת" (13 באפריל
2015)

טיטוט מאמר של עו"ד לימור פלד, "הסיבות למאבק הפרקליטים" (אפריל
2015).

כידוע, טיפוח האתיקה בכל גוף ממלכתי, מקצועי וחיוני אמור (א) לשפר את
ההתנהלות המקצועית של אותו גוף, ובכך (ב) לשפר את איכות הפעילות של
הגוף לשם מילוי ייעודו כראוי, וכן (ג) לשפר את אמון הציבור בתקינות פעילותו
של הגוף. אמנם, בין המנגנונים העוזרים לתהליכי השיפור הללו יש למנות את
מנגנוני המשמעת, החקירה והתביעה, המוסדרים בדין, אולם חייבים להיות
מנגנונים נוספים, חשובים יותר, לשם טיפוח יסודי, מתמשך ואפקטיבי של
האתיקה, לשם תהליכי השיפור האמורים. אלה הם מנגנוני אתיקה.

מנגנוני אתיקה אינם מנגנוני אכיפה ואין בהם מרכיב של ענישה. הם מנגנוני
הטמעה, שהיא חינוך מקצועי מתמיד. מנגנונים כאלה מתרכזים בפעילות בעלת
אופי מתקן, שהיא מטבעה פעילות בעלת אופי חיובי, תומך, מגייס. המנגנונים
הללו יכולים להיות מנגנוני ביקורת שמטבעם עוסקים בחשיפת ליקויים,
בפעילות מערכתית או פרטנית, כדי להביא לתיקונם, אבל עליהם להיות שונים
בעליל מכל מנגנון המטיל אשמה. חייבים להיות גם מנגנונים שאין להם אופי
ביקורתי, כדוגמת ועדת האתיקה של השופטים וכדוגמת המערכים של נאמני
אתיקה בארגונים.

במצב הנוכחי, העיסוק באתיקה של הפרקליטים הוא רובו ככולו עיסוק במתכונת
של ביקורת, במסגרות רבות: בביקורת המדינה במסגרת נציב תלונות הציבור,
בביקורת הפנים של משרד המשפטים, בוועדות האתיקה של לשכת עורכי הדין
ומדי פעם גם בפסקי הדין של בתי המשפט (שלא לדבר על "הביקורת
הציבורית", דהיינו – ביקורת של פוליטיקאים ואנשי תקשורת, שהיא בדרך כלל
לא מקצועית, לא עניינית ולא אמינה).

כאן יש להוסיף היבט ייחודי של המתכונת הראויה לטיפול האתיקה בפרקליטות. ככל שפרקליטים עוסקים בהופעה בפני בית משפט הם פועלים במסגרת אדוורסרית. עורך הדין של הנאשם חייב בנאמנות למרשו וזו מתפרשת במקומותינו לא רק כמחויבות הבאה לידי ביטוי בהקשר של הדיון בפני השופט, אלא גם כמחויבות המתבטאת, לדוגמה, בתקשורת. העימות הולך וחורג יותר ויותר מן השדה המשפטי בו הוא אמור להתנהל והוא מתרחש בעצימות בולטת, על כל בימה ובכל זירה אפשרית. הקמת הנציבות החדשה, בתור מנגנון הרשאי לברר תלונות פרטניות, יצרה זירה חדשה לעימות, השונה באופן מהותי מכל הזירות הקיימות במוסדות הביקורת האחרים. נוצרות בכך סכנות אחדות:

ראשית, הבאים להתעמת עם הפרקליטים בזירת הנציבות עתידים למצוא דרך לתת פומבי לתלונות שלהם וליצור בכך כרסום תקשורתי מתמיד במוניטין של הפרקליטים ובאמון הציבור בתקינות פעילותם.

שנית, העסקת הפרקליטים בעימות מתמיד בזירת התלונות עלולה לפגוע באיכות הפעילות המקצועית שלהם, גם מטעמים של הקצאת זמן וגם מטעמים מוראליים.

ושלישית, ואולי חשוב מכל, תיווצר בכך זירה קבועה במסגרת המתקפה המזכרת על כל מנגנוני השמירה על שלטון החוק, החל בפרקליטים, עבור ביועץ המשפטי לממשלה וכלה בבית המשפט העליון.

על רקע סכנות כאלה, אני סבור שמנגנוני הטיפול של האתיקה בפרקליטות צריכים להיות בעלי אופי ייחודי, שיאפשר לטפח את האתיקה תוך כדי הענקת הגנה מספקת מפני הסכנות הללו.

אני מרשה לעצמי להציע שיוקם צוות מקצועי הולם שימליץ בפניך על (א) כינון מנגנונים מתאימים חדשים לטיפול האתיקה של הפרקליטים, ועל (ב) יצירת הסדרים מעשיים, מושכלים וגלויים, לתיאום הפעילות של כל הגופים שיש להם זיקה לאתיקה של הפרקליטים, בכלל זה המנגנונים החדשים האמורים והנציבות החדשה (נב"ם), הסדרים שיהיו מקובלים גם עליך ועל פרקליט המדינה, גם על איגוד הפרקליטים וגם על הנציבה.

לסיום, אני מבקש להדגיש שיש לי אמון מלא במקצועיות, ביושרה ובכל מידה אתית אחרת של הפרקליטים ושל הנציבה ועובדי הנציבות. מכתבי בא כניסיון לקדם את טיפוח האתיקה של הפרקליטים ולהפיג את המתחים הנוכחיים, הנעוצים בחשש ממשי מפני הסכנות שהזכרתי אותן יוצרת האפשרות להשתמש במנגנון הביקורת הפרטנית החדש כזירה של עימותים מסוכנים. גם המתחים הנוכחיים יוצרים סכנה שראוי להפיג אותה באמצעות הצוות המוצע.

אני מודה לך מראש על תשומת הלב.

בכבוד רב,

של
1001

פרופ' אסא נשך

העתק:

פרקליט המדינה, עו"ד שי ניצן

השופטת (בדימוס) הילה גרסטל, הנציבה, נבת"ם

עו"ד לימור פלד, יו"ר ארגון הפרקליטים